

Bruksela, dnia 11 sierpnia 2013 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 73/2013

SPRAWOZDANIE NA TEMAT STRATEGII KOMISJI EUROPEJSKIEJ PT. „EUROPEJSKIE SZKOLNICTWO WYŻSZE NA ŚWIECIE”

Sytuacja w szkolnictwie wyższym na świecie diametralnie się zmienia, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym, przy czym nasila się konkurencja ze strony państw takich jak Chiny czy Indie. Wymaga to gruntownej zmiany sposobu funkcjonowania 4 tys. europejskich uniwersytetów, nie tylko pod kątem ich działalności międzynarodowej, ale także sposobu świadczenia przez nie usług edukacyjnych dla studentów europejskich w poszczególnych państwach. Komisja Europejska zainaugurowała 11 lipca 2013 r. nową strategię o nazwie „Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie”, której celem jest umożliwienie europejskim studentom zdobycia międzynarodowych kompetencji potrzebnych im do podjęcia pracy za granicą oraz utrzymanie atrakcyjności Europy dla studentów z innych części świata. W ramach nowego programu UE na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu Erasmus+ przeznaczony jest ponad 400 mln euro rocznie na wspieranie międzynarodowej wymiany studentów i pogłębionej współpracy między uniwersytetami europejskimi a instytucjami partnerskimi na całym świecie.

Androulla Vassiliou, komisarz ds. edukacji, kultury, wielojęzyczności i młodzieży, powiedziała: „Europejskie uniwersytety muszą otworzyć się na świat. Powinny one przyjąć podejście strategiczne, aby wykorzystać renomę europejskich uczelni wyższych jako placówek oferujących najwyższą jakość szkolnictwa wyższego. Instytucje te muszą aktywnie promować międzynarodową mobilność studentów i pracowników, oferować innowacyjne programy nauczania na światowym poziomie, a także prezentować doskonały poziom nauczania i badań naukowych. Choć wiele europejskich uniwersytetów nawiązało współpracę z innymi instytucjami w UE, niewiele opracowało zdecydowaną strategię pogłębiania współpracy z partnerami spoza Europy. To powinno się jak najszybciej zmienić. Komisja będzie wspierać

państwa członkowskie w tworzeniu ich międzynarodowych sieci współpracy w szkolnictwie wyższym. Nie ma tu jednego modelu działania dla wszystkich – poszczególne państwa muszą wykorzystać swoje własne atuty”.

Na uniijnych uniwersytetach i w innych instytucjach szkolnictwa wyższego w UE studiuje ponad 19 mln osób. Komisja podkreśla, że uniwersytety powinny zachęcać do otwarcia się na świat również tych studentów, którzy nie są mobilni, stanowiących 85 proc. wszystkich studiujących, tak aby również oni zdobyli międzynarodowe kompetencje niezbędne w dobie globalizacji. Oznacza to, że uniwersytety muszą opracowywać programy nauczania o charakterze międzynarodowym, propagować znajomość języków obcych i korzystanie z zasobów cyfrowych do celów edukacyjnych.

Oczekuje się, że liczba studentów na świecie wzrośnie czterokrotnie – z 100 mln w 2000 r. do 400 mln w 2030 r., przy czym wzrost ten będzie szczególnie silny w Azji i Ameryce Południowej. Do Europy przyjeżdża obecnie około 45 proc. studentów międzynarodowych, jednak w państwach konkurencyjnych rośnie tempo inwestycji w szkolnictwie wyższym. Największa liczba mobilnych studentów międzynarodowych pochodzi z Chin, Indii i Korei Południowej.

W nowym programie Erasmus+, którego inaugurację zaplanowano na styczeń 2014 r., po raz pierwszy położy się nacisk na umożliwienie studentom spoza Europy odbycie części studiów na uniwersytecie europejskim, a studentom z Europy program ten on możliwość studiowania w innych częściach świata. Oprócz finansowania wewnątrzunijnej wymiany 3 mln studentów i pracowników naukowych, program umożliwi udział 135 tys. studentów i pracowników w wymianie między UE a innymi częściami świata, tj. o 100 tys. osób więcej, niż w ramach obecnego programu Erasmus Mundus.

- **Kontekst**

Strategia „Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie” opiera się na działaniach rozpoczętych w 2011 r. w ramach strategii modernizacji szkolnictwa wyższego, której celem jest podniesienie jakości szkolnictwa wyższego i jego dostosowanie do potrzeb, tak aby młodzi ludzie nabywali odpowiedni zestaw umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

Komisja wspiera pogłębianie współpracy akademickiej na skalę światową. Za pomocą nowej generacji programów UE, przede wszystkim programu Erasmus+ i „Horyzont 2020” na rzecz badań naukowych, Komisja wykorzysta osiągnięcia programów Erasmus Mundus i „Marie Curie”, tak aby modernizacja europejskiego szkolnictwa wyższego i nadanie mu wymiaru międzynarodowego było zdecydowanym priorytetem działań.

Do głównych celów strategii Komisji służącej nadaniu szkolnictwu wyższemu wymiaru międzynarodowego należy:

- podniesienie jakości europejskich systemów kształcenia przez wspieranie partnerskiego uczenia się, współpracy i porównywania z instytucjami edukacyjnymi na całym świecie;
- stymulowanie innowacyjności i tworzenia miejsc pracy w Europie przez przyciąganie mobilnych studentów międzynarodowych i wykwalifikowanych migrantów;
- poszerzenie horyzontów studentów, zwiększenie ich szans na zatrudnienie i przygotowanie ich do roli obywateli świata oraz
- wywieranie wpływu na nowe społeczności i ich angażowanie w sposób, który sprzyja interesom UE w skali światowej.

- **Dodatkowe informacje**

Komunikat Komisji Europejskiej pt. „Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie” / COM/2013/0499 final/:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0499:FIN:PL:PDF>

Dokument pt. Facts & Figures: European higher education in the world:

http://ec.europa.eu/education/higher-education/doc/ehe_en.pdf

Komisja Europejska - kształcenie i szkolenie: http://ec.europa.eu/education/index_en.htm

Strategia „Europa 2020”: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

Strona internetowa Androulli Vassiliou:

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/vassiliou/index_en.htm

Opracowała:

Dr Magdalena Skulimowska¹

¹ Na podstawie informacji Komisji Europejskiej

Bruksela, dnia 11.7.2013
COM(2013) 499 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Europejskie szkolnictwo wyższe na świecie

1. EUROPEJSKI I GLOBALNY WYŚCIG TALENTÓW

Globalizacja i rozwój technologiczny zmieniają w sposób radykalny krajobraz szkolnictwa wyższego. Oczekuje się, że w ciągu kolejnych dwudziestu lat zapotrzebowanie na wykształcenie wyższe wzrośnie gwałtownie z obecnych 99 mln studentów na świecie do 414 mln¹ do 2030 r., przy czym jak dotąd najwyższy wzrost w ciągu ostatnich lat odnotowano w Chinach, po których kolejne miejsca zajmują Brazylia i Indie. Dzięki zapałowi do zdobywania wiedzy oraz mobilności społecznej w gospodarkach wschodzących wyższe wykształcenie znajdzie się w zasięgu setek milionów obywateli na całym świecie.

Zmienia się zarówno technologia jak i oczekiwania studentów. W coraz większym stopniu studenci oczekują możliwości wyboru kierunku studiów, sposobu nauki i czasu na nią poświęcanego zgodnie z własnymi, indywidualnymi potrzebami i zainteresowaniami. W tym celu gotowi są podejmować naukę w kraju pochodzenia, za granicą, za pośrednictwem studiów oferowanych w internecie lub mieszanych form nauki będących połączeniem wszystkich tych możliwości.

Kształcenie, a w szczególności szkolnictwo wyższe, jest priorytetem strategii „Europa 2020” oraz ambicji Europy związanych z rozwojem inteligentnej i zrównoważonej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu: odgrywa ono kluczową rolę w rozwoju indywidualnym i społecznym oraz, ze względu na wpływ wywierany na innowacyjność i badania, zapewnia wysoko wykwalifikowany kapitał ludzki, który jest niezbędny gospodarkom opartym na wiedzy, aby generować wzrost i dobrobyt. Opierając się na ostatnich inicjatywach podejmowanych na rzecz *Modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego*² oraz *Nowego podejścia do edukacji*³, a także w odpowiedzi na konkluzje Rady z dnia 11 maja 2010 r. w sprawie międzynarodowego wymiaru szkolnictwa wyższego⁴, niniejszy komunikat ma na celu przyczynienie się do realizacji celów strategii „Europa 2020” dzięki wsparciu państw członkowskich oraz instytucji szkolnictwa wyższego⁵ w rozwijaniu strategicznych partnerstw, które pozwolą Europie sprostać globalnym wyzwaniom w bardziej skuteczny sposób.

Współpraca na szczeblu UE oraz w szerszych ramach europejskich ułatwiła rozwinięcie wysokiej porównywalności, kompatybilności i wymiany wśród instytucji szkolnictwa wyższego oraz systemów europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego. Proces boloński, programy takie jak *Erasmus*, *TEMPUS*, *Erasmus Mundus*, „*Maria Curie*”, jak również narzędzia zwiększające przejrzystość, jak np. europejski system transferu i akumulacji punktów (ECTS) oraz europejskie ramy kwalifikacji (EQF), pomogły krajowym systemom szkolnictwa wyższego w UE uzyskać znaczący poziom wewnątrz europejskiego

¹ www.oecd.org/edu/highereducationandadultlearning/highereducationto2030vol1demography.htm

² COM(2011) 567 final.

³ COM(2012) 669 final.

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:135:0012:0014:PL:PDF>

⁵ Termin ten obejmuje wszystkie rodzaje instytucji szkolnictwa wyższego, w tym wyższe szkoły nauk stosowanych, instytuty technologiczne, *Grandes Ecoles*, szkoły biznesu, wyższe szkoły inżynierskie, *instituts universitaires de technologie*, kolegia, wyższe szkoły zawodowe, politechniki, akademie.

umiędzynarodowienia. Zjawisko to, o wymiarze globalnym, staje się coraz częstsze: oprócz kwestii związanych ze współpracą i mobilnością wewnątrz europejską, ujętych w komunikacie *Modernizacja europejskich systemów szkolnictwa wyższego*, w niniejszym komunikacie dokonuje się analizy obopólnie korzystnych szans, jakie stwarza szerszy kontekst międzynarodowy, oraz promuje wykorzystywanie w stosownych przypadkach europejskich procesów i narzędzi w odniesieniu do odbiorców na całym świecie.

Europa jest nadal atrakcyjnym celem dla mobilnych osób uczących się, przy czym odsetek wyjeżdżających za granicę studentów kształtuje się na stabilnym poziomie 45 %⁶, a liczebność tej populacji ma wzrosnąć według szacunków z około obecnych 4 mln do 7 mln przed końcem bieżącej dekady. Jeżeli jednak europejskie instytucje szkolnictwa wyższego chcą pozostać głównym celem w świetle rosnącej konkurencji w Azji, Bliskiego Wschodu i Ameryki Łacińskiej, muszą działać strategicznie w celu wykorzystania renomy, jaką cieszy się szkolnictwo wyższe w Europie, słynące z najwyższej jakości. Instytucje te muszą zwiększać swoją atrakcyjność, aktywnie promować mobilność studentów i pracowników w skali międzynarodowej, oferować innowacyjne programy nauczania na światowym poziomie, nawiązywać współpracę i partnerstwa strategiczne z innymi instytucjami szkolnictwa wyższego, instytucjami rządowymi, sektorem prywatnym i społeczeństwem obywatelskim na całym świecie. Ponadto muszą one wносить większy wkład na rzecz wzrostu gospodarczego, wspierając innowacyjność i zapewniając zaspokajanie potrzeb rynku pracy przez szkolnictwo wyższe⁷. Edukacja cyfrowa, a w szczególności pojawienie się masowych otwartych kursów *online* (MOOC), również stwarza nowe zachęty do nawiązywania partnerstw strategicznych między instytucjami szkolnictwa oraz nowe szanse na dotarcie do potencjalnych studentów, którzy mogą być pozbawieni możliwości podróżowania lub przerwania zatrudnienia, ale pragną skorzystać z ofert szkolnictwa wyższego poza swoim państwem. Państwa członkowskie muszą wspierać te wysiłki, stwarzając warunki sprzyjające umiędzynarodowieniu na szczeblu krajowym i regionalnym oraz usuwając pozostałe, prawne i administracyjne przeszkody w mobilności.

Mimo że gospodarki światowe dążą do większej konkurencyjności, rozwijanie i przyciąganie największych talentów nie jest już celem wyłącznie kilku państw czy znanych na całym świecie instytucji szkolnictwa wyższego. Wiele instytucji szkolnictwa wyższego prowadzi działania na rzecz poprawy jakości oferowanych przez siebie studiów, aby przyciągnąć i zatrzymać najlepszych studentów. Umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego pomoże przygotować osoby uczące się, zarówno te udające się za granicę, jak i te zostające w Europie, do życia w zglobalizowanym świecie, poszerzając ich doświadczenia i wiedzę, zwiększając zdolność do zatrudnienia, wydajność oraz zdolność do generowania przychodów. Podobnie, jak podkreślono w komunikacie pt. *Rozwój i koncentracja unijnej współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji: podejście strategiczne*⁸, wspomniany globalny przepływ przyczynił się do powstania nowych możliwości promowania przez instytucje szkolnictwa wyższego partnerstw strategicznych w obszarze badań i innowacji.

W sekcji 2 niniejszego komunikatu określono kluczowe obszary o priorytetowym znaczeniu dla instytucji szkolnictwa wyższego i państw członkowskich dążących do wzmocnienia prowadzonych przez siebie działań w wymiarze międzynarodowym. Konkretnie działania, które podejmie UE, aby uzyskać wartość dodaną poprzez wsparcie przedmiotowych wysiłków na rzecz umiędzynarodowienia, zostały przedstawione w sekcji 3, natomiast w sekcji 4 opisano dalsze działania.

⁶ Instytut Statystyczny UNESCO.

⁷ Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego: COM(2012)582 final.

⁸ COM(2012) 497 final.

2. KLUCZOWE PRIORYTETY INSTYTUCJI SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I PAŃSTW CZŁONKOWSKICH: W KIERUNKU KOMPLEKSOWYCH STRATEGII NA RZECZ UMIEJZYNARODOWIENIA

Mimo że szereg państw członkowskich oraz wiele instytucji szkolnictwa wyższego wdrożyło już międzynarodowe strategie szkolnictwa wyższego⁹, często koncentrują się one w głównej mierze na mobilności studentów: międzynarodowa współpraca akademicka jest wciąż fragmentaryczna, funkcjonuje na podstawie inicjatyw indywidualnych pracowników akademickich lub zespołów badawczych i niekoniecznie jest powiązana z instytucjonalną lub krajową strategią. Skuteczne strategie powinny także obejmować rozwój międzynarodowych programów nauczania, partnerstwa strategiczne, opracowywanie nowych sposobów przekazu treści, a także zapewnianie komplementarności z szerszej zakrojonymi politykami krajowymi, dotyczącymi współpracy zewnętrznej, rozwoju międzynarodowego, migracji, handlu, zatrudnienia, rozwoju regionalnego, badań i innowacji. Z badania przeprowadzonego ostatnio przez Europejskie Stowarzyszenie Uniwersytetów (EUA) wynika, że większość instytucji szkolnictwa wyższego uważa, iż krajowe i instytucjonalne międzynarodowe strategie mają pozytywny wpływ na ich działania na rzecz umiędzynarodowienia¹⁰.

Opracowywanie kompleksowych międzynarodowych strategii wiąże się przede wszystkim z usytuowaniem instytucji szkolnictwa wyższego, jej studentów, pracowników naukowych i pracowników dydaktycznych, a także systemów krajowych w zakresie wszystkich odpowiednich działań związanych z badaniami, innowacyjnością i szkolnictwem wyższym, na scenie światowej, zgodnie z ich indywidualnym profilem, potrzebami zmieniającego się rynku pracy oraz strategią gospodarczą danego kraju. W związku z tym nie może być mowy o **uniwersalnym** podejściu w tej kwestii, a państwa członkowskie powinny indywidualnie opracowywać swoje krajowe strategie, aby uwydatnić swoje mocne strony i wzmocnić swoją obecność międzynarodową, jak również przyciągać talenty, biorąc pod uwagę zidentyfikowane niedobory umiejętności na płaszczyźnie krajowej i międzykulturowej oraz pamiętając o potrzebach w zakresie wiedzy i badań ich rozwijających się krajów partnerskich. Wykaz kluczowych priorytetów przedstawionych instytucjom szkolnictwa wyższego i państwom członkowskim należy zatem postrzegać jako zestaw działań, które powinny być przez nie połączone w ramach kompleksowej strategii, zgodnie z ich potrzebami.

Kompleksowa międzynarodowa strategia powinna obejmować kluczowe obszary pogrupowane w następujące trzy kategorie: mobilność studentów i pracowników w skali międzynarodowej, międzynarodowy wymiar i poprawa programów nauczania i edukacji cyfrowej oraz współpraca strategiczna, partnerstwa i budowanie potencjału. Wymienionych kategorii nie należy postrzegać osobno, lecz jako zintegrowane elementy kompleksowej strategii.

2.1. Promowanie międzynarodowej mobilności studentów i pracowników

Mobilność studentów studiów wyższych w skali międzynarodowej, najbardziej rozpowszechniony i prawdopodobnie wciąż najpotężniejszy środek umiędzynarodowienia, ulega gwałtownym przekształceniom ilościowym oraz w odniesieniu do formuły; mobilność studentów w niektórych przypadkach stała się niezmiernie ważnym źródłem przychodów instytucji szkolnictwa wyższego. Co roku odsetek studentów uczelni wyższych wyjeżdżających za granicę zwiększa się o 7 %, przy czym liczba ta jest największa w przypadku studentów z Chin, Indii i Korei Południowej. Podczas gdy 77 % całkowitego popytu generują państwa OECD, a studenci z Azji stanowią obecnie 52 % wszystkich mobilnych studentów w skali międzynarodowej starających się o uzyskanie stopnia

⁹ ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc/mapping_en.pdf

¹⁰ http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_International_Survey.sflb.ashx

akademickiego; bardzo szybko rośnie udział mobilnych studentów, którzy decydują się na studia w Australii, Nowej Zelandii i Rosji. Jednocześnie atrakcyjnym regionem jest nadal Ameryka Północna (Stany Zjednoczone i Kanada), do której wyjeżdża 21 % mobilnych studentów. Ponadto kraje pochodzenia coraz częściej stają się również krajami docelowymi: Chiny są nie tylko najważniejszym państwem pochodzenia, ale też państwem goszczącym już 7 % światowej populacji mobilnych studentów w skali międzynarodowej. Pod względem ogólnej wielkości mobilności napływowej okazuje się, że trzy państwa członkowskie UE – Zjednoczone Królestwo, Francja i Niemcy – przyciągają 63 % wszystkich studentów spoza europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego¹¹.

Na terytorium Europy wzrasta mobilność związana z możliwością przenoszenia punktów w ramach krajowych programów studiów kończących się uzyskaniem stopnia akademickiego dzięki jej programom wspierania mobilności, a w Stanach Zjednoczonych dzięki ich programom studiów zagranicznych, podczas gdy w innych częściach świata powstają i rozprzestrzeniają się podobne programy; ten rodzaj mobilności przyczynia się istotnie do umiędzynarodowienia.

W związku ze wspomnianymi, rosnącymi przepływami mobilnych studentów **kluczowym priorytetem powinny być przejrzystość i uznawanie wiedzy zdobytej w ramach nauki w innym miejscu**. Poczynione już wysiłki na rzecz rozwoju ram jakości dla mobilności na terytorium UE oraz rozszerzony proces boloński oznaczają, że Europa jest najbardziej zaawansowanym regionem świata pod tym względem. Oprócz suplementu do dyplomu oraz stosowania ECTS potencjalne zainteresowanie na świecie budzi Karta Studenta Erasmusa¹², określająca podstawowe zasady i minimalne wymagania, których musi przestrzegać instytucja szkolnictwa wyższego, realizująca program wspierania mobilności *Erasmus*. Należy również wspierać ogólnoswiatowe uznawanie punktów zdobywanych w trakcie nauki za granicą, aby zwiększać przejrzystość oraz „możliwość przenoszenia” efektów uczenia się na poziomie transgranicznym.

Mobilność dotyczy nie tylko studentów: mobilność kadry przynosi różnorodne korzyści instytucjom i poszczególnym osobom. Jest ona instrumentem, który służy do nabywania nowych kompetencji, nauki języków i metod nauczania, a także pozwala kształtować sieci międzynarodowe. Instytucje szkolnictwa wyższego powinny zachęcać swoją kadrę do zwiększania swoich doświadczeń w skali międzynarodowej oraz odpowiednio nagradzać pracowników w trakcie przeprowadzanej oceny kariery. Włączenie zachęt i nagród do strategii instytucjonalnej odgrywa fundamentalną rolę w zapewnianiu skutecznej mobilności kadry.

Mobilność, a w szczególności mobilność związana z możliwością przenoszenia punktów, powinna być wykorzystywana jako istotna zachęta do podnoszenia jakości europejskiego szkolnictwa wyższego. Instytucje szkolnictwa wyższego powinny rozwijać lepsze usługi związane z wysyłaniem i przyjmowaniem międzynarodowych studentów lub pracowników naukowych, łącznie z zapewnianiem indywidualnego poradnictwa w celu wskazywania ścieżek kariery i ułatwiania integracji w danym mieście/regionie/kraju, a w stosownych przypadkach także szkoleń językowych. Instytucje szkolnictwa wyższego powinny porównywać i aktualizować programy nauczania we współpracy z instytucjami partnerskimi, aby udoskonalać proces nauczania i wzmacniać instytucjonalne przywództwo i zarządzanie. Międzynarodowa wymiana studentów w ramach programu będzie źródłem zachęty do uznawania dyplomów obcokrajowców. Tym samym mobilność będzie miała wpływ nie tylko na rozwój i zdolność do zatrudnienia poszczególnych osób, ale także na instytucje.

¹¹ Europejski obszar szkolnictwa wyższego w roku 2012: Raport z wdrażania procesu bolońskiego, s. 154.

¹² ec.europa.eu/education/erasmus/euc_en.htm

Jednocześnie ważne są mocne powiązania pomiędzy uniwersytetami i gospodarką, ponieważ umożliwiają one wykorzystywanie badań i potencjału kształcenia uniwersytetów na rzecz innowacyjności i wzrostu.

Zasady dotyczące imigracji obywateli państw trzecich powinny odzwierciedlać poparcie dla wysiłków podejmowanych przez instytucje szkolnictwa wyższego, aby poprawiać ich renomę na szczeblu międzynarodowym, a nie tworzyć przeszkody w mobilności, które osłabiają wizerunek Europy za granicą. Czas i koszty wiążące się z uzyskaniem niezbędnych wiz lub pozwoleń, jak również istotne różnice między państwami członkowskimi pod względem stosowanych przez nie praktyk mogą być czynnikiem zniechęcającym do wyboru UE jako miejsca do podejmowania studiów lub prowadzenia badań. W badaniu przeprowadzonym niedawno przez Europejską Sieć Migracyjną, zatytułowanym *Imigracja studentów międzynarodowych do UE*¹³ zasugerowano, że pomimo ułatwień w przyjmowaniu studentów państw trzecich do UE wprowadzonych przez państwa członkowskie zgodnie z postanowieniami dyrektywy **2004/114/WE**, wciąż borykają się oni z wyzwaniami związanymi z przepisami i praktykami krajowymi.

Przedstawiony niedawno wniosek¹⁴ Komisji dotyczący przekształcenia dyrektyw **2005/71/WE** i **2004/114/WE** w sprawie warunków przyjmowania, pobytu i praw osób niebędących obywatelami UE w celu prowadzenia badań naukowych, odbywania studiów itd. powinien ułatwić studentom i pracownikom naukowym niebędącym obywatelami UE wjazd do UE i pobyt na jej terytorium przez okresy dłuższe niż 90 dni oraz zachęcać ich do takiego rozwiązania. Wspomniany wniosek określa m.in. przejrzyste terminy, w których organy krajowe mają rozpatrywać wnioski, zapewnia większe możliwości dostępu do rynku pracy w trakcie pobytów studentów i ułatwia mobilność wewnątrz europejską.

Kluczowe priorytety instytucji szkolnictwa wyższego i państw członkowskich dotyczące mobilności mają służyć realizacji następujących celów:

- ukierunkowaniu międzynarodowych strategii w celu uwzględnienia w nich ważnego elementu, jakim jest mobilność studentów, pracowników naukowych i pracowników dydaktycznych, wspartego ramami jakości, obejmującymi wytyczne i usługi doradcze;
- ustanowieniu dwukierunkowych programów wspierania mobilności z państwami spoza UE, obejmujących szeroki wachlarz dziedzin, a w stosownych przypadkach ukierunkowanych na obszary z niedoborem wykwalifikowanej siły roboczej;
- wspieraniu rzetelnego i formalnego uznawania kompetencji zdobytych za granicą przez mobilnych studentów, pracowników naukowych i pracowników dydaktycznych w skali międzynarodowej, w tym lepszego zastosowania narzędzi przejrzystości i porównywalności oraz większego ukierunkowania na efekty uczenia;
- przyjęciu, transpozycji i wdrożeniu w stosownym czasie proponowanego przekształcenia polegającego na połączeniu dyrektyw 2005/71/WE i 2004/114/WE.

2.2. Promowanie umiędzynarodowienia na szczeblu krajowym i edukacji cyfrowej

W międzynarodowych strategiach należy uwzględnić definicję odpowiedniego poziomu i wzorca mobilności w skali międzynarodowej, odnoszącą się zarówno do pracowników, jak i

¹³ http://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/0_immigration_of_international_students_to_the_eu_sr_10april2013_finalpublic_0.pdf

¹⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-275_pl.htm

uczących się. Z umiędzynarodowienia nie powinna odnosić korzyści jedynie mniejszość studentów i pracowników dydaktycznych z jakiejkolwiek instytucji szkolnictwa wyższego, którzy spędzą pewien czas za granicą.

Dowody wskazują¹⁵, że najważniejszymi priorytetami polityki umiędzynarodowienia realizowanej przez państwa członkowskie UE i poszczególne instytucje szkolnictwa wyższego jest wciąż mobilność związana z wyjazdami, wymianą studentów oraz zachęcaniem studentów z zagranicy. Mobilność będzie jednak zawsze ograniczona do względnie małego odsetka populacji studentów i pracowników: polityka w zakresie szkolnictwa wyższego musi w coraz większym stopniu skupiać się na integracji wymiaru globalnego w opracowywaniu i treści programów nauczania oraz procesów nauczania/uczenia się (nazywanej czasami „umiędzynarodowieniem na szczeblu krajowym”), aby zapewnić umożliwienie zdecydowanej większości osób uczących się, z których 80–90 % nie jest mobilnych w skali międzynarodowej w zakresie zdobywania stopnia akademickiego lub przenoszenia punktów, nabywania za granicą umiejętności wymaganych w zglobalizowanym świecie.

Obecność w danej jednostce zagranicznych pracowników dydaktycznych i pracowników naukowych prezentujących poglądy uwzględniające wymiar międzynarodowy, obok obecności zagranicznych studentów, sprzyja ukazaniu większości niewyjeżdżających za granicę studentów podejścia międzynarodowego, ma potencjał, by polepszyć wyniki działalności instytucji szkolnictwa wyższego oraz jakość ich kształcenia dzięki zachęcaniu do wymiany materiałów prowadzonych zajęć oraz ułatwianiu w coraz większym stopniu efektywnego wykorzystania kampusów wirtualnych, programów edukacyjnych i współpracy. Sieci dyscyplinarne i międzydyscyplinarne mogą sprzyjać wymianie pracowników oraz umiędzynarodowieniu programu nauczania.

Włączenie międzynarodowego wymiaru do programów nauczania uwydatnia znaczenie **obcych języków**. Z jednej strony biegłe posługiwanie się językiem angielskim uwzględniane jest w rzeczywistości w każdej międzynarodowej strategii, odnoszącej się do osób uczących się, nauczycieli i instytucji, a niektóre państwa członkowskie wprowadziły ukierunkowane kursy w języku angielskim (w szczególności na poziomie studiów magisterskich), lub są w trakcie ich wprowadzania, w ramach realizacji swoich strategii, mając na celu przyciąganie talentów, które w innym wypadku nie trafiłyby do Europy. Z drugiej strony wielojęzyczność jest istotnym europejskim atutem: jest wysoce ceniona przez studentów z zagranicy¹⁶ i dlatego należy do niej zachęcać w nauczaniu i badaniach w ramach programów nauczania szkolnictwa wyższego. Dodatkowe umiejętności w zakresie języków europejskich zwiększają perspektywy zrobienia kariery i częściowo warunkują pozostanie utalentowanych absolwentów i pracowników naukowych w Europie po studiach, jak podkreślają studenci studiów wspólnych w ramach programu *Erasmus Mundus* spoza UE, którzy wyjeżdżają do co najmniej dwóch krajów europejskich. Aby mobilni studenci, pracownicy naukowci i pracownicy dydaktyczni mogli w pełni wykorzystać swój potencjał do pomyślnej integracji z ich państwem przyjmującym, należy im zapewnić szczególne wsparcie w zakresie kształcenia językowego, w tym możliwość nauki języka miejscowego (języków miejscowych), niezależnie od tego, czy jest on językiem, w którym prowadzone są studia, czy też językiem grupy zajmującej się pracami badawczymi.

Edukacja cyfrowa i coraz szersze stosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych może przyczynić się zwiększenia dostępu do europejskich instytucji szkolnictwa wyższego oraz stworzyć programy nauczania na wiedzę, materiały i metody nauczania z całego świata, promując nowe formy partnerstw, synergii i wymiany w ramach różnych dyscyplin i

¹⁵ www.iau-aiu.net/content/global-surveys

¹⁶ ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/education/2012/mundus_en.pdf

wydziałów, które w przeciwnym razie trudno byłoby stworzyć. Większa otwartość i lepszy dostęp dzięki technologii poprawią konkurencyjność i przejrzystość oraz pozwolą instytucjom szkolnictwa wyższego dostosować ich metody i nauczania i materiały dydaktyczne do potrzeb studentów, którzy będą pracować na globalnym rynku pracy.

W rezultacie model biznesowy każdej instytucji szkolnictwa wyższego ulegnie istotnej zmianie, spowodowanej stworzeniem możliwości dla całkowicie nowych społeczności (np. osób z zagranicy spoza uczelni; poszczególnych osób uczęszczających na pojedynczy wykład, a nie biorących udział w całym programie, osób należących do różnych grup wiekowych) oraz nowych usług (np. związanych ze wsparciem ze strony pracowników dydaktycznych w zakresie uczenia się; przeprowadzaniem oceny, certyfikacją). Model ten prowadzi również do zmiany roli społecznej odgrywanej przez instytucje jako źródła wiedzy i innowacji oraz jako podmiotów wnoszących wkład w rozwój, jednocześnie zmuszając instytucje szkolnictwa wyższego do przemyślenia na nowo ciążącej na nich odpowiedzialności społecznej w ich lokalnym, krajowym i regionalnym kontekście, w tym odpowiedzialności za budowanie zdolności w gospodarkach wschodzących i krajach rozwijających się na całym świecie.

W Europie znajdują się niektóre cieszące się największym uznaniem uniwersytety oferujące nauczanie na odległość w formie nauczania prowadzonego na odległość i nauczania mieszanego i innych nietradycyjnych sposobów nauczania. W ostatnich latach pojawiły się i ewoluowały otwarte zasoby internetowe (OER)¹⁷, a w szczególności oferty otwartych programów edukacyjnych¹⁸ oraz masowych otwartych kursów *online* (MOOC), znacząco rozwijając się pod względem swojej kompleksowości i organizacji¹⁹.

Chociaż studia i dyplomy uzyskiwane za pośrednictwem internetu nie są nowym zjawiskiem, gwałtowny wzrost ofert kształcenia i materiałów dostępnych w internecie, jak również zwiększona częstotliwość przeprowadzania ocen, walidacja oraz przenoszenie punktów akademickich w ramach wybranych MOOC (będących tendencją pojawiającą się szczególnie w odniesieniu do wielu instytucji szkolnictwa wyższego w państwach takich jak Stany Zjednoczone czy Australia) mogą potencjalnie doprowadzić do radykalnego przekształcenia szkolnictwa wyższego. **Nowe tendencje w zakresie edukacji cyfrowej oraz pojawienie się MOOC powinny być dla instytucji szkolnictwa wyższego zachętą do przemyślenia na nowo ich struktur kosztów, a może także realizowanych przez nie misji, jak również nawiązania światowych partnerstw, aby podwyższyć jakość treści oraz doświadczenia związanego z procesem uczenia się dzięki nauczaniu mieszanemu.**

Europa musi przyjąć wiodącą rolę w wysiłkach podejmowanym na całym świecie na rzecz wykorzystania potencjału edukacji cyfrowej – w tym dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykorzystania OER oraz oferowania MOOC – a także przezwyciężać przeszkody systemowe, które są nadal obecne w zakresie zapewniania jakości, oceniania i uznawania wyników studentów, jak również finansowania. Komisja uwzględni ten potencjał i przeszkody w ramach przyszłej inicjatywy.

¹⁷ Otwarte zasoby edukacyjne są dowolnym rodzajem materiałów edukacyjnych umieszczonych w domenie publicznej lub udostępnianych na zasadzie otwartej licencji. Charakter tych otwartych materiałów oznacza, że każdy może, zgodnie z prawem i bez ograniczeń, kopiować, wykorzystywać, dostosowywać i udostępniać je innym osobom. Otwarte zasoby edukacyjne obejmują podręczniki, programy nauczania, notatki z wykładów, referaty, testy, projekty, materiały audio, wideo i animacje.

¹⁸ Otwarty program edukacyjny jest dostępną bez ograniczeń, elektroniczną publikacją zawierającą materiały edukacyjne o wysokiej jakości, na poziomie instytucji szkolnictwa wyższego. Jest on zorganizowany w formie kursów i obejmuje często materiały dotyczące planu kursu oraz narzędzia oceny, jak również treść tematyczną. Otwarty program edukacyjny jest realizowany na zasadzie otwartej licencji, jest dostępny dla każdego, w dowolnym czasie za pośrednictwem internetu.

¹⁹ Na przykład: www.coursera.org; www.udacity.com; www.edx.org.

Kluczowe priorytety instytucji szkolnictwa wyższego i państw członkowskich, dotyczące umiędzynarodowienia na szczeblu krajowym oraz edukacji cyfrowej, mają służyć realizacji następujących celów:

- wykorzystaniu międzynarodowych doświadczeń i kompetencji pracowników instytucji szkolnictwa wyższego, aby rozwijać programy nauczania w wymiarze międzynarodowym, zarówno na rzecz niemobilnych, jak i mobilnych osób uczących się;
- poszerzeniu oferowanych studentom, pracownikom naukowym i pracownikom dydaktycznym możliwości rozwijania ich umiejętności językowych, szczególnie dzięki nauczaniu języka miejscowego osób uczęszczających na zajęcia prowadzone w języku angielskim, aby zmaksymalizować korzyści wynikające z europejskiej różnorodności językowej;
- rozwijaniu możliwości nawiązywania międzynarodowej współpracy za pośrednictwem e-uczenia się oraz poszerzaniu zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych i otwartych zasobów internetowych w ramach nowych trybów nauczania, aby zwiększyć dostęp, nadawać międzynarodowy wymiar programom nauczania oraz torować drogę dla nowych form partnerstwa.

2.3. Umacnianie współpracy strategicznej, partnerstwa i budowanie potencjału

Ostatnie zmiany, takie jak pojawienie się kampusów branżowych oraz kształcenia wyższego za pośrednictwem internetu, jak również kształtowanie się nowego potencjału w zakresie wiedzy, przyczyniają się do zmiany równowagi pomiędzy współpracą i konkurencją w ramach międzynarodowych strategii.

Gwałtownie rośnie gospodarcze znaczenie międzynarodowego szkolnictwa wyższego.

Istnieją państwa, a wśród nich popularne państwa docelowe, takie jak Zjednoczone Królestwo, Kanada, Stany Zjednoczone i Australia, które przywiązują wielką wagę do szkolnictwa wyższego, postrzegając je jako usługę stanowiącą źródło znacznych zysków (o wartości 8,25 mld GBP w Zjednoczonym Królestwie i 15,5 mld AUD w Australii w 2010 r.).

W niektórych państwach członkowskich, takich jak Niderlandy, Szwecja i Dania, wprowadzono wysokie czesne dla uczących się osób spoza UE, które jest wykorzystywane przez instytucje do zwiększenia ich dochodów, umożliwiając im przykładowo przedstawienie oferty ukierunkowanych stypendiów dla osób uczących się, pochodzących z krajów wschodzących i rozwijających się. Natomiast inne państwa członkowskie dokonały wyraźnych wyborów politycznych, polegających na utrzymaniu opłat z tytułu czesnego dla obywateli państw trzecich na niskim poziomie lub ich zniesieniu w ramach realizowanych międzynarodowych strategii oraz jako sposób na przyciągnięcie większej liczby studentów z zagranicy.

Studenci z zagranicy wywierają pozytywny wpływ gospodarczy na państwo przyjmujące, niezależnie od tego, czy muszą płacić czesne czy też nie. Badanie²⁰ przeprowadzone przez rząd niderlandzki w 2012 r. wykazało, że gdyby tylko 2,5 % zagranicznych absolwentów pozostało w danym państwie w celach zawodowych, miałyby to pozytywne, długotrwałe skutki dla finansów publicznych, zapewniając zwrot przekraczający dokonane inwestycje.

²⁰

www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2012/05/16/de-economische-effecten-van-internationalisering-in-het-hoger-onderwijs.html

Europejskie systemy szkolnictwa wyższego oferują szereg przewag konkurencyjnych, które należy wykorzystać, jak na przykład wykaz istotnych i bogatych osiągnięć w zakresie studiów wspólnych i dwudyplomowych, studiów doktoranckich, doktoratów przemysłowych oraz ustanowionej niedawno wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) w ramach Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii²¹, zajmującej się dziedzinami o znaczeniu globalnym. Umiędzynarodowienie wymaga jednak ściślejszej współpracy z ośrodkami szkolnictwa wyższego na innych kontynentach.

Europejskie instytucje szkolnictwa wyższego powinny znaleźć swoje miejsce zgodnie ze swoimi mocnymi stronami w zakresie kształcenia, badań i innowacji, a także nawiązywać partnerstwa w Europie i poza jej granicami, aby wzmacniać i uzupełniać swój indywidualny profil: dzięki wspólnym projektom i działalności badawczej, studiom za pośrednictwem internetu, łączących w sobie tradycyjne i nowe kanały dystrybucji i nauczania, w tym kierować wspólnymi lub branżowymi uczelniami w państwach spoza UE. Ustanowione sieci badawcze powinny być punktem wyjściowym do nawiązywania nowych metod współpracy w zakresie nauczania, a dojrzałe partnerstwa w zakresie kształcenia powinny sprzyjać powstawaniu nowych projektów badawczych.

Dowody wskazują, że **wspólne i dwudyplomowe studia** są potężnymi narzędziami: promują zapewnianie jakości oraz wzajemne uznawanie kwalifikacji; przyciągają talenty i umacniają partnerstwa; ponadto zwiększają międzynarodowe doświadczenia absolwentów, ich międzykulturowe kompetencje oraz zdolność do zatrudnienia. UE i państwa członkowskie powinny zatem tworzyć silne bodźce do zwiększania roli programów prowadzących do uzyskania dwóch dyplomów w ramach międzynarodowych strategii, realizowanych przez europejskie instytucje szkolnictwa wyższego, korzystając z doświadczeń zdobytych przez blisko 700 europejskich i pozaunijnych instytucji szkolnictwa wyższego, które odniosły już korzyści dzięki wspólnym i dwudyplomowym studiom, oferowanym w ramach programu *Erasmus Mundus*. Istnieją dwie następujące, szczególne przeszkody utrudniające instytucjom szkolnictwa wyższego realizację wspólnych programów, zarówno pod względem akademickim, jak i administracyjnym, które powinny zostać usunięte: przepisy instytucjonalne (procedury akredytacji, systemy klasyfikacji, przepisy dotyczące egzaminów i prac dyplomowych, procedury przyjęć i polityka dotycząca pobierania czesnego) i ustawodawstwo krajowe (odnoszące się szczególnie do nauczania w ramach studiów wspólnych).

Międzynarodowe **partnerstwa strategiczne ze zrównoważonym zaangażowaniem przedsiębiorstw i szkolnictwa wyższego mają zasadnicze znaczenie dla transgranicznych innowacji**, aby możliwe było sprostanie globalnym wyzwaniom. Ma to szczególnie znaczenie w przypadku gospodarek wschodzących, w odniesieniu do których Europa musi rozwijać zrównoważoną współpracę z centrami doskonałości, aby zapewnić w nich swoją silniejszą i bardziej zrównoważoną obecność. Partnerstwa, których celem jest promowanie przedsiębiorczości i innowacyjności, zachęcające osoby uczące się do opracowywania innowacyjnego podejścia, umiejętności i postaw w zakresie przedsiębiorczości, przyniosą korzyści zarówno konkurencyjności europejskiej, jak i krajom partnerskim. Szczególny potencjał ma promowanie przystępnych innowacji sprzyjających włączeniu społecznemu, które pomogłyby gospodarkom wschodzącym sprostać wyzwaniom społecznym, które przed nimi stoją, jak również propagować dostęp do rynku, wymianę handlową oraz inwestycje w odniesieniu do przedsiębiorstw europejskich.

²¹ Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT) jest organem Unii Europejskiej ustanowionym w marcu 2008 r., którego celem jest zwiększanie europejskiego, zrównoważonego wzrostu oraz europejskiej konkurencyjności dzięki wzmocnieniu innowacyjnego potencjału UE.

Współpraca z państwami rozwijającymi się i zlokalizowanymi w nich instytucjami szkolnictwa wyższego powinna być elementem międzynarodowych strategii, przy czym innowacyjne modele partnerstw powinny stanowić środek służący wzmocnieniu współpracy, zarówno na osi północ-południe, jak i południe-południe, takiej jak realizacja wspólnych programów czy mobilność osób uczących się i pracowników.

Istnieje wystarczająco dowodów²² potwierdzających, że szkolnictwo wyższe odgrywa kluczową rolę w zaspakajaniu wymogów niezbędnych do rozwoju gospodarczego w zakresie wiedzy dzięki tworzeniu miejsc pracy, lepszemu zarządzaniu, większej przedsiębiorczości i mobilności międzypokoleniowej, a także silniejszemu społeczeństwu obywatelskiemu. Europejskie instytucje szkolnictwa wyższego uznają, że pełnią kluczową rolę we wspieraniu wysiłków podejmowanych na rzecz modernizacji wschodzących i rozwijających się części świata, jak również we wnoszeniu wkładu w opracowywanie rozwiązań globalnych problemów, takich jak zmiana klimatu czy zmniejszanie nierówności w rozwoju pomiędzy ludami i narodami. Podobnie większość państw członkowskich popiera realizację programów na rzecz współpracy i budowania potencjału, uzupełnianych działaniami UE w tej dziedzinie. Studenci, pracownicy dydaktyczni i naukowcy, pracujący lub studiujący w europejskich, przyjmujących instytucjach szkolnictwa wyższego, często stają się pośrednikami w zakresie współpracy z ich macierzystymi instytucjami i krajami pochodzenia, pod względem opracowywania, koordynacji i realizacji projektów we współpracy międzynarodowej.

Mobilność jako taka, a w szczególności mobilność poprzez możliwość przenoszenia punktów, obok szczególnych, tradycyjnych działań prowadzonych na rzecz budowy potencjału, niesie ze sobą ogromny potencjał poprawy jakości szkolnictwa wyższego w krajach rozwijających się: dzięki przyspieszaniu opracowywania międzynarodowych strategii oraz stosowaniu narzędzi w zakresie przejrzystości i uznawania wyników, jak również dzięki pomaganiu instytucjom w rozwoju lepszych usług w zakresie wysyłania studentów lub pracowników naukowych za granicę i przyjmowania studentów lub pracowników naukowych z zagranicy oraz promowaniu uznawania dyplomów cudzoziemców.

Jak podkreślono w projekcie *Dostęp do sukcesu*²³, współpraca na rzecz rozwoju nie zawsze znajduje wystarczające uznanie w deklaracjach misji instytucji szkolnictwa wyższego. Jednak udział europejskich instytucji szkolnictwa wyższego w budowaniu potencjału w państwach spoza UE może przynieść instytucjom europejskim korzyści pod względem naukowym i stać się częścią ich społecznej odpowiedzialności. Praca z instytucjami szkolnictwa wyższego w państwach najbardziej potrzebujących, takich jak państwa będące wcześniej stronami konfliktu, oraz nawiązywanie partnerstw z gorzej wyposażonymi instytucjami umożliwia europejskim instytucjom szkolnictwa wyższego przyczynienie się w istotny sposób do rozwoju określonego regionu, a tym samym powstanie długotrwałych powiązań strategicznych z tym regionem. W gwałtownie rozwijającym się świecie możliwości zmieniają się szybko, a państwa dzisiaj rozwijające się, jutro będą już gospodarkami wschodzącymi.

²² <http://chet.org.za/papers/higher-education-and-economic-development-review-literature>

²³ http://www.accesstosuccess-africa.eu/images/finalconference/eua_whitepaper_eng_web.pdf

Kluczowe priorytety instytucji szkolnictwa wyższego i państw członkowskich dotyczące nawiązywania partnerstw mają służyć realizacji następujących celów:

- wzmocnieniu potencjału szkolnictwa wyższego i działalności badawczo-naukowej, aby sprostać globalnym wyzwaniom dzięki nawiązywaniu międzynarodowych partnerstw i sojuszy ukierunkowanych na innowacje;
- usunięciu pozostałych przeszkód w rozwoju i realizacji studiów wspólnych i dwudyplomowych, zarówno na poziomie instytucjonalnym, jak i krajowym, a także poprawie przepisów regulujących zapewnianie jakości i transgranicznego uznawania wyników;
- zapewnianiu programów nauczania uwzględniających przedsiębiorczość i innowacyjność, w tym umiejętności transferowalnych, a także stwarzaniu możliwości międzynarodowych szkoleń dzięki współpracy z pracodawcami z UE i spoza jej terytorium;
- zapewnianiu spójności między międzynarodowymi strategiami i politykami UE w zakresie współpracy na rzecz rozwoju dzięki uwzględnieniu zasad równości oraz odpowiedzialności kraju partnerskiego; wykorzystanie studentów, pracowników naukowych i dydaktycznych z państw spoza UE jako pośredników w zakresie współpracy z instytucjami szkolnictwa wyższego w tych państwach.

3. WKŁAD UE W UMIEDZYNARODOWIENIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Państwa członkowskie i ich instytucje szkolnictwa wyższego są odpowiedzialne za reformowanie ich systemów szkolnictwa wyższego oraz wspieranie realizacji międzynarodowych strategii. Celem wartości dodanej UE – we współpracy z państwami członkowskimi oraz z zachowaniem pełnego poszanowania dla autonomii instytucji szkolnictwa wyższego – szczególnie dzięki strategii „Europa 2020” oraz programowi *Erasmus+*, realizowanym w wieloletnich ramach finansowych 2014–2020²⁴, jest zapewnienie **większego wsparcia politycznego oraz zachęt finansowych do realizacji międzynarodowych strategii.**

Program *Erasmus+* na lata 2014–2020 zapewni znaczne inwestycje na poziomie UE w kluczowych obszarach międzynarodowych strategii: tj. w obszarze mobilności międzynarodowej, wspólnych studiów, w tym budowania potencjału i rozwoju kadry we wschodzących i rozwijających się częściach świata. Dzięki integrowaniu instrumentów zewnętrznych programu *Erasmus+* kładzie kres zaistniałej fragmentacji różnych, realizowanych obecnie, programów zewnętrznych w zakresie szkolnictwa wyższego i ma na celu wyeksponowanie, zwiększenie spójności i atrakcyjności działań prowadzonych przez UE.

Program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020” wraz z jego ukierunkowanymi na kształcenie komponentami – *działaniami „Maria Skłodowska-Curie”* dotyczącymi mobilności pracowników naukowych oraz *Europejskim Instytutem Innowacji i Technologii (EIT)* – przyczyni się do wzmocnienia roli i wizerunku Europy jako społecznie

²⁴ Począwszy od połowy 2011 r. Komisja Europejska przedstawia swoje wnioski dotyczące wieloletnich ram finansowych w odniesieniu do cyklu budżetowego na lata 2014–2020.

odpowiedzialnego dostawcy usług o wysokiej jakości w zakresie szkolnictwa wyższego oraz rozdzieli więcej środków w sposób strategiczny, zarówno na rzecz mobilności napływających, jak i wyjeżdżających osób uczących się, pracowników naukowych i pracowników dydaktycznych do i z państw spoza UE. *W ramach działań „Maria Skłodowska-Curie”* około 20 % wszystkich członków programu „Maria Skłodowska-Curie” otrzyma angaż za granicą, a ponadto promowane będzie tworzenie powiązań opartych na badaniach z partnerami z całego świata w okresach mobilności.

W celu wniesienia wkładu w realizację międzynarodowych strategii w latach 2014–2020, Komisja podejmie następujące działania poprzez wykorzystanie środków UE:

- zapewni większe wsparcie finansowe w ramach nowego programu Erasmus+ na rzecz mobilności do i z państw spoza UE, obejmującego blisko 135 000 osób uczących się i pracowników dydaktycznych oraz umożliwiającego blisko 15 000 pracowników naukowych spoza UE rozpoczęcie lub kontynuowanie ich kariery w Europie dzięki działaniom „Maria Skłodowska-Curie” w ramach inicjatywy „Horyzont 2020”;
- zapewni wsparcie dla międzynarodowych konsorcjów instytucji szkolnictwa wyższego w celu opracowania programów wspólnych studiów magisterskich i doktoranckich dzięki Erasmusowi+ oraz działaniom „Maria Skłodowska-Curie”, a także zapewni stypendia o wysokim poziomie dla blisko 60 000 absolwentów;
- zapewni wsparcie dla partnerstw w zakresie współpracy i innowacji, w tym dla blisko 1 000 partnerstw nawiązanych między UE i instytucjami szkolnictwa wyższego spoza UE na rzecz budowy potencjału.

Unia Europejska skupi się na dwóch celach politycznych opisanych szerzej w dalszej części niniejszego dokumentu: mianowicie na zwiększaniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego dzięki poprawie jakości i przejrzystości; a także na pogłębianiu światowej współpracy w zakresie innowacji i rozwoju dzięki nawiązywaniu partnerstw, prowadzeniu dialogu i budowaniu potencjału.

3.1. Zwiększanie atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego dzięki poprawie jakości i przejrzystości

Aby poprawić **uznawanie kwalifikacji nabywanych za granicą**, UE będzie nadal uczestniczyć, wraz z kluczowymi krajami i regionami partnerskimi z całego świata, w dialogu międzynarodowym poświęconym politykom dotyczącym szkolnictwa wyższego. Ponadto UE będzie zachęcać do głębszego zapoznania się normami i narzędziami europejskimi, takimi jak EQF, Tuning, ECTS, Suplement do dyplomu, sieć NARIC (National Academic Recognition Information Centre) oraz Karta uczelni Erasmus, aby zwiększyć wykorzystanie tych instrumentów europejskich i ich potencjału jako norm globalnych. Jednocześnie UE powinna wzmocnić dialog polityczny oraz poszerzyć wiedzę na temat systemów edukacji i instrumentów krajów partnerskich, w tym za pośrednictwem międzyrządowego procesu bolońskiego, jako środków służących rozwojowi własnych europejskich norm i narzędzi.

Jeżeli umiędzynarodowienie ma doprowadzić do podwyższenia jakości szkolnictwa wyższego, wymaga to ściślejszej współpracy z równoważnymi systemami z innych regionów świata w zakresie **zapewniania jakości** usług świadczonych na rzecz mobilnych osób uczących się, treści akademickich w ramach studiów oraz wspólnych projektów i programów.

Na podobnej zasadzie przedmiotem ścisłej współpracy powinny być również procedury akredytacji studiów dyplomowych.

Ze względu na wzrost znaczenia rankingów uniwersytetów i ich wpływu na markę, a tym samym na wybór miejsca studiowania dokonywany przez studenta, Komisja popiera opracowanie **narzędzia przejrzystości** jako alternatywy i uzupełnienia tradycyjnych rankingów, które koncentrują się głównie na aspekcie badawczym. Pierwsze wyniki nowego, ukierunkowanego na użytkownika, wielowymiarowego, międzynarodowego rankingu *U-Multirank* dotyczącego instytucji szkolnictwa wyższego będą dostępne na początku 2014 r. Na przełomie lat 2016/2017 prowadzeniem rankingu zajmie się niezależna organizacja. W ramach nowego podejścia rankingowego przekazywane będą informacje ukazujące różnorodność profili europejskich instytucji szkolnictwa wyższego, ich mocne strony i specjalizacje w zakresie nauczania i badań, a także wyrażona zostanie otwartość na równoważne uwzględnianie w rankingu instytucji szkolnictwa wyższego spoza Europy.

Narzędzie *U-Multirank* umożliwi ukierunkowywanie się instytucji szkolnictwa wyższego według szeregu wskaźników, jak np. ich profilu międzynarodowego, oraz identyfikowanie dodatkowych i postępujących według podobnych zasad partnerów współpracy; ponadto narzędzie to umożliwi decydom, instytucjom szkolnictwa wyższego oraz studentom opracowywać rankingi instytucji lub programów według ważnych dla nich kryteriów. Dzięki zwiększeniu przejrzystości profili europejskich instytucji szkolnictwa wyższego narzędzie *U-Multirank* ułatwi „dopasowywanie” potrzeb do potencjalnych osób uczących się lub pracowników naukowych z zagranicy, a tym samym pomoże zwiększyć atrakcyjność większej liczby europejskich instytucji szkolnictwa wyższego.

Chcąc pozostać wysoce atrakcyjnym kierunkiem docelowym wśród studentów wyjeżdżających za granicę na tle rosnącej liczby nowych, regionalnych ośrodków szkolnictwa wyższego, Europa powinna **zwiększyć podejmowane przez siebie wysiłki na rzecz promowania globalnej świadomości na temat wysokiej jakości, bogatej kultury oraz różnorodności językowej, które cechują europejskie szkolnictwo wyższe.**

Międzynarodowe kampanie informacyjne i promocyjne na szczeblu UE były jak do tej pory prowadzone za pośrednictwem tradycyjnych środków, takich jak udział w międzynarodowych targach studenckich pod hasłem *Studiować w Europie*, strony internetowe i narzędzia komunikacyjne *Studiować w Europie* i *Kierunek Europa*²⁵, szereg targów europejskiego szkolnictwa wyższego w Azji i Ameryce Łacińskiej oraz działania prowadzone w ramach programu *Erasmus Mundus*. Komisja będzie współpracować z krajowymi agencjami promocji i zainteresowanymi stronami, **aby wspomóc krajowe wysiłki obejmujące kampanie informacyjne i promocyjne** dotyczące możliwości studiowania i finansowania, w szczególności w państwach członkowskich o mniejszej liczbie studentów z zagranicy, a także będzie promować europejski wymiar szkolnictwa wyższego poza Europą przy wsparciu ze strony delegatur Unii oraz doradców w zakresie kształcenia i badań w ambasadach państw członkowskich.

Większość państw członkowskich UE zapewniła anglojęzyczne strony internetowe będące punktami kompleksowej obsługi, które służą mobilnym osobom uczącym się lub naukowcom informacją i pomocą. Krajowe strony internetowe, zawierające informacje na temat możliwości podjęcia studiów lub pracy oraz na temat finansowania, np. w Finlandii czy Niderlandach²⁶, uzupełniono informacjami na szczeblu europejskim. Oprócz portalu

²⁵ <http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?pg=destinationEurope>

²⁶ www.studyinfinland.fi; www.studyinholland.nl

*EURAXESS*²⁷, w którym znajdują się wykazy poszukiwanych ofert pracy oraz łączy do różnych serwisów zawierających praktyczne informacje na temat życia w innych państwach, wskazówki dotyczące imigracji oraz informacje na temat zabezpieczenia społecznego, Komisja będzie nadal finansować **portale szkolnictwa wyższego**²⁸, które promują europejską ogólną ofertę kształcenia i stypendiów. Unijny portal poświęcony imigracji²⁹ zapewnia, zarówno na szczeblu UE, jak i państwa członkowskiego, dopasowane do indywidualnych potrzeb informacje na temat procedur imigracyjnych dla studentów będących obywatelami państwa trzeciego. Innowacyjne metody będą stosowane z powodzeniem na przykład za pośrednictwem stowarzyszeń studentów i absolwentów, pełniących funkcję ambasadorów i orędowników europejskiego szkolnictwa wyższego, jak również za pośrednictwem nowych mediów, aby dotrzeć do docelowych odbiorców posługujących się technologiami cyfrowymi.

Sieci absolwentów, którzy brali udział w międzynarodowych programach kształcenia, powinny być wykorzystywane jako wartościowe narzędzia **miękkiej dyplomacji**, służące do wywierania wpływu na nowe społeczności i ich angażowanie w sposób, który sprzyja interesom poszczególnych państw członkowskich lub UE, a Komisja podejmie działania wraz z państwami członkowskimi w celu zidentyfikowania najlepszych praktyk.

Komisja podejmie następujące działania:

- poprawi porównywalność systemów kwalifikacji, przenoszenia punktów i rejestracji dzięki międzynarodowej współpracy i międzynarodowemu dialogowi;
- podniesie jakość mobilności dzięki dopracowaniu Karty uczelni Erasmus przed końcem 2013 r., w tym w oparciu o wytyczne dla instytucji szkolnictwa wyższego dotyczące samooceny i monitorowania;
- będzie promować wdrażanie U-Multirank, tj. nowego, wielowymiarowego, narzędzia międzynarodowego, służącego tworzeniu rankingów i przeznaczonego dla instytucji szkolnictwa wyższego, aby zwiększyć przejrzystość, porównywalność i dokonywać analizy porównawczej poszczególnych instytucji szkolnictwa wyższego;
- będzie wspierać współpracę z krajowymi agencjami promocji i stowarzyszeniami absolwentów dzięki rozpowszechnianiu informacji i koordynacji wspólnych działań promujących Europę jako miejsce podejmowania studiów i prowadzenia badań na wysokim poziomie (np. targi studenckie oraz opracowywanie wspólnych narzędzi promowania).

3.2. Poglębianie światowej współpracy w zakresie innowacji i rozwoju

Unia Europejska odniosła szczególne sukcesy, realizując **programy studiów wspólnych lub dwudyplomowych** w ramach działań na rzecz współpracy międzynarodowej, w oparciu o międzynarodowe sieci doskonałości w zakresie nauczania, uczenia się i badań³⁰: w ramach programu *Erasmus+* zostanie udzielone wsparcie na rzecz wspólnych programów magisterskich oraz zostanie zwiększona liczba takich programów. Wspomniane wspólne

²⁷ ec.europa.eu/euraxess. W tym sieci *EURAXESS LINKS* ustanowione dla pochodzących z Europy i innych części świata badaczy w Stanach Zjednoczonych, Chinach, Japonii, Indiach, ASEAN i Brazylii, aby promować Europę jako atrakcyjne miejsce w oczach badaczy.

²⁸ Na przykład: ec.europa.eu/education/study-in-europe; www.study-info.eu; www.distancelearningportal.eu.

²⁹ <http://ec.europa.eu/immigration/>

³⁰ www.iie.org/en/Research-and-Publications/Publications-and-Reports/IIE-Bookstore/Joint-Degree-Survey-Report-2009

programy, uzupełniając programy studiów magisterskich i doktoranckich, realizowane przez **wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii**, zapewnią wysokiej jakości szkolenia, w których duży nacisk zostanie położony na umiejętności wymagane przez przyszłych pracodawców. Innowacyjność oraz wymiana międzynarodowa między instytucjami szkolnictwa wyższego i partnerami biznesowymi zostanie wzmocniona, a osoby uczące się i pracownicy naukowcy będą mogli podjąć pracę w innym państwie oraz zdobyć doświadczenie zarówno w sektorze akademickim, jak i prywatnym. Z kolei działania „**Maria Skłodowska-Curie**”, obejmujące wspólne studia doktoranckie, innowacyjne sieci szkoleń oraz europejskie programy doktoranckie pomogą instytucjom szkolnictwa wyższego promować tworzenie powiązań opartych na badaniach z partnerami z całego świata oraz wzmocnić trójkąt wiedzy pomiędzy szkolnictwem wyższym, biznesem i sektorem badawczym.

Podobnie celem **sojuszy na rzecz wiedzy** w ramach programu *Erasmus+* będzie promowanie innowacyjności oraz wzmacnianie powiązań pomiędzy pracodawcami i uczestniczącymi w nich instytucjami szkolnictwa wyższego, również na szczeblu międzynarodowym.

Dialog polityczny służy do międzysystemowej wymiany poglądów z państwami lub regionami spoza UE na temat wspólnych wyzwań. Dialog ten, który w imieniu UE prowadzi Komisja, ma różne cele, uzależnione od partnerów międzynarodowych: należy go zatem wzmacniać jako elastyczny instrument współpracy i miękkiej dyplomacji. W tym celu Komisja będzie promować partnerskie uczenie się, budowanie potencjału po obydwu stronach oraz wymianę dobrych praktyk w ramach takich dialogów, w tym z udziałem kluczowych zainteresowanych stron; dzięki temu partnerzy uzyskają pomoc w lepszym wykorzystywaniu możliwości takiej wymiany zapewnianej w ramach nowych programów UE. Dialog polityczny z partnerami międzynarodowymi dotyczący szkolnictwa wyższego powinien być dostosowany do zewnętrznych priorytetów UE, a także powinien być prowadzony zgodnie z obowiązującymi ramami współpracy, takimi jak strategia rozszerzenia, europejska polityka sąsiedztwa (np. w ramach Partnerstwa Wschodniego) lub innymi (wielosektorowymi) umowami o partnerstwie z wschodzącymi i uprzemysłowionymi państwami, takimi jak europejsko-chiński dialog wysokiego szczebla „między narodami”, dialog w zakresie kształcenia i szkolenia w ramach strategicznego partnerstwa między UE a Brazylią czy też cztery wspólne przestrzenie UE-Rosja³¹.

Międzynarodowe partnerstwa na rzecz budowania potencjału będą niezbędne, aby wesprzeć państwa spoza UE w podnoszeniu jakości ich systemów szkolnictwa wyższego oraz w podejmowanych przez nie działaniach na rzecz modernizacji i umiędzynarodowienia, a także przygotować podstawy prowadzenia współpracy akademickiej oraz w zakresie badań w przyszłości, rozwiązywać kwestie transgraniczne oraz pogłębiać wiedzę na temat lokalnych rynków.

Komisja będzie **kształtować politykę** w obszarze edukacji międzynarodowej, **opierając się w większym stopniu na faktach** oraz zapewni opracowywanie polityk na podstawie najnowszej wiedzy w zakresie usług szkolnictwa wyższego na szczeblu transgranicznym. Ulepszenia należy wprowadzić w szczególności w zakresie gromadzenia danych na temat międzynarodowych przepływów mobilnych osób uczących się, pracowników naukowych i pracowników dydaktycznych oraz na temat międzynarodowej współpracy akademickiej. Stosowanie nowych narzędzi współpracy, takich jak otwarte zasoby edukacyjne, będzie też musiało być dokładnie monitorowane, aby móc odpowiednio ocenić ich wpływ na osoby uczące się i organizatorów kształcenia. Aby zrealizować te cele, Komisja będzie współpracować z krajowymi i międzynarodowymi organami w celu zidentyfikowania i

³¹ ec.europa.eu/education/external-relation-programmes/doc/china/joint12_en.pdf

likwidacji nierówności w zakresie wiedzy dzięki badaniom, gromadzeniu i analizie danych statystycznych oraz prowadzeniu dialogu z ekspertami w przedmiotowym obszarze, pochodzącymi z UE i innych części świata.

Komisja podejmie następujące działania:

- będzie prowadzić dwustronne i wielostronne dialogi z kluczowymi, międzynarodowymi partnerami;
- będzie promować EIT i WWiL, by wspierać współpracę międzynarodową w szkolnictwie wyższym i w zakresie innowacyjności, aby sprostać wyzwaniom społecznym, w synergii z innymi unijnymi i krajowymi działaniami dotyczącymi badań naukowych i innowacyjności;
- będzie kształtować politykę w obszarze edukacji międzynarodowej, opierając się w większym stopniu na faktach, dzięki badaniom, gromadzeniu i analizie danych statystycznych oraz prowadzeniu dialogu z ekspertami;
- na jesieni 2013 r. przedstawi inicjatywę na rzecz promowania edukacji cyfrowej oraz lepszego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz otwartych zasobów edukacyjnych w procesie kształcenia.

4. DALSZE DZIAŁANIA

Niniejszy komunikat ma na celu przyczynienie się do realizacji celów strategii „Europa 2020” dzięki wsparciu państw członkowskich oraz instytucji szkolnictwa wyższego w rozwijaniu strategii i nawiązywaniu partnerstw, które pozwolą Europie stawiać czoła globalnym wyzwaniom w bardziej skuteczny sposób.

Kompleksowe międzynarodowe strategie odniosą sukces tylko wówczas, gdy będą efektem zbiorowego wysiłku. Opracowując niniejsze wnioski, Komisja prowadziła nieformalne konsultacje z wielu zainteresowanymi stronami, w tym z kluczowymi organizacjami reprezentującymi instytucje szkolnictwa wyższego, pracodawcami, sieciami studentów i absolwentów, ekspertami w danych dziedzinach oraz przedstawicielami z UE oraz ministerstwami edukacji spoza UE. Komisja będzie nadal prowadzić konsultacje z tymi zainteresowanymi stronami, a obecnie włączy Parlament Europejski, inne instytucje europejskie i państwa członkowskie UE do rozwijania tej inicjatywy, a Bolońską Grupę wdrożeniową do wdrożenia proponowanych działań.

Opracowanie wytycznych dotyczących polityki i działań oraz podjęcie w związku z nimi działań następczych proponowanych pod koniec każdej sekcji w niniejszym komunikacie zostanie zapewnione dzięki instrumentom realizacji programów *Erasmus+* oraz „*Horyzont 2020*”; wspólnym sprawozdaniom na temat strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020); przepisom regulującym zarządzanie strategią „Europa 2020” oraz rocznemu Monitorowi Kształcenia i Szkolenia; a także procesowi bolońskiemu oraz dialogowi politycznemu z kluczowymi zainteresowanymi stronami.

Facts & figures – European higher education in the world

1. International mobility

How many students study abroad and where do they go?¹

- More than 4.1 million tertiary-level students were enrolled outside their country of citizenship in 2010.
- Australia, Austria, Luxembourg, New Zealand, Switzerland and the United Kingdom have the highest percentages of international students among their tertiary students.
- Asians account for 52% of all students studying abroad worldwide. In absolute terms, the largest numbers of international students are from China, India and Korea.
- Some 77% of students worldwide who study abroad do so in OECD countries. This proportion has remained stable during the past decade.

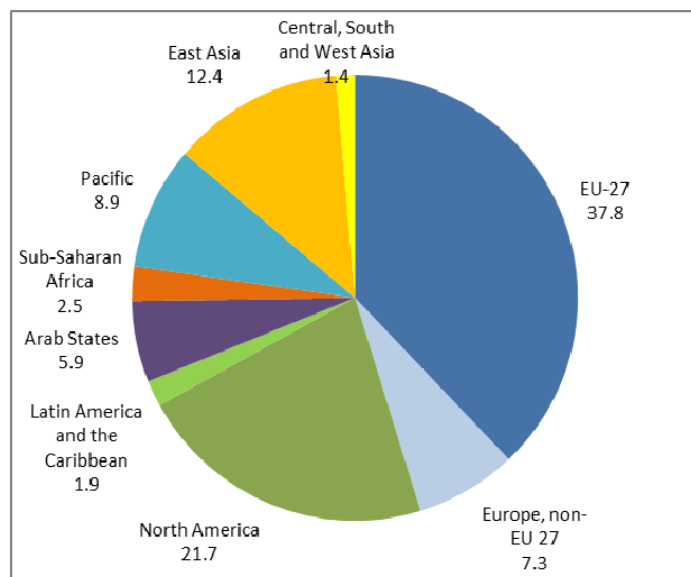
Europe remains an attractive destination for mobile learners with a share of around 45%² of the internationally mobile student population, a population expected to grow to 7 million by the end of the decade.

Increasingly, traditional source countries are also becoming destination countries: China is not only the most important source country but also hosts 7% of the world's internationally mobile student population.

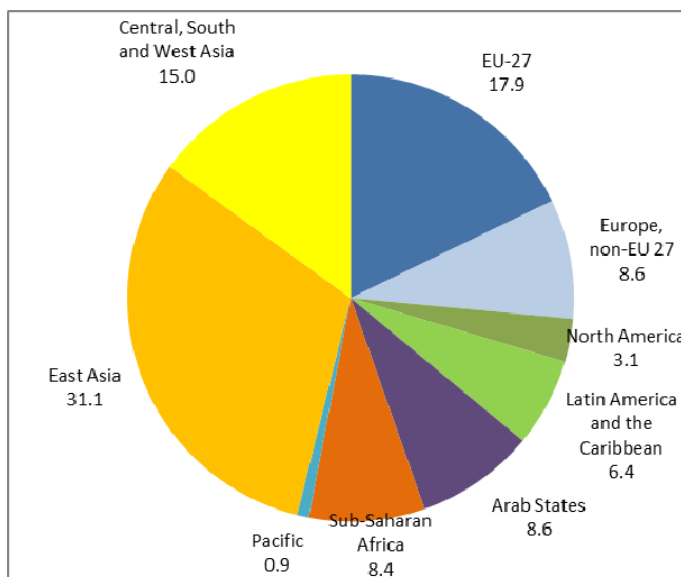
International student mobility

By region of origin, %, 2010 data³

Inbound mobility

Outbound mobility

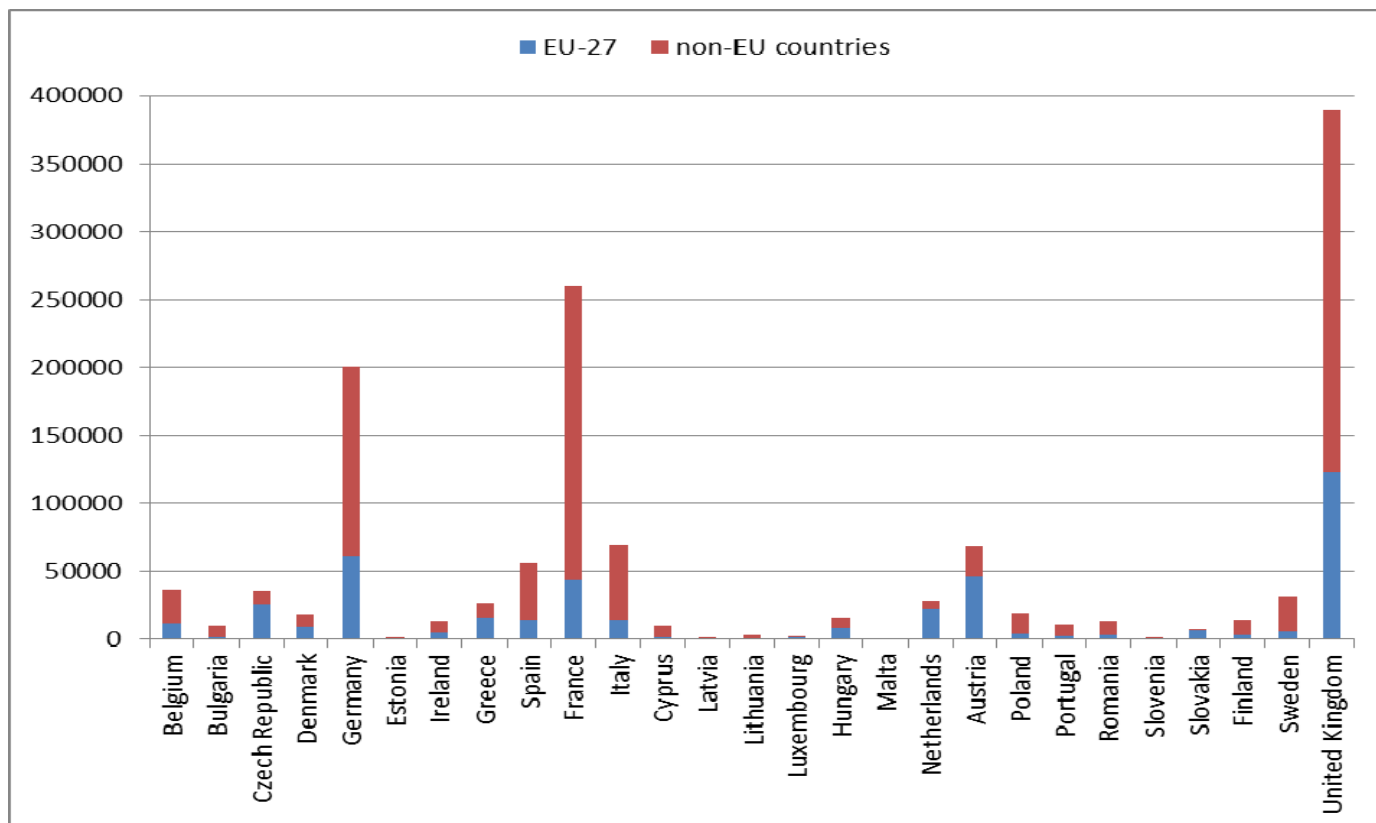

¹ Education at a Glance 2012: Highlights. http://dx.doi.org/10.1787/eag_highlights-2012-9-en

² UNESCO Institute for Statistics
<http://www.uis.unesco.org/Education/GED%20Documents%20C/GED-2012-Complete-Web3.pdf>

³ The data for all graphs are provided by UNESCO's Institute for Statistics. The data source is UNESCO's worldwide annual collection of education data. This is a common data collection with OECD and Eurostat for their respective Member States.

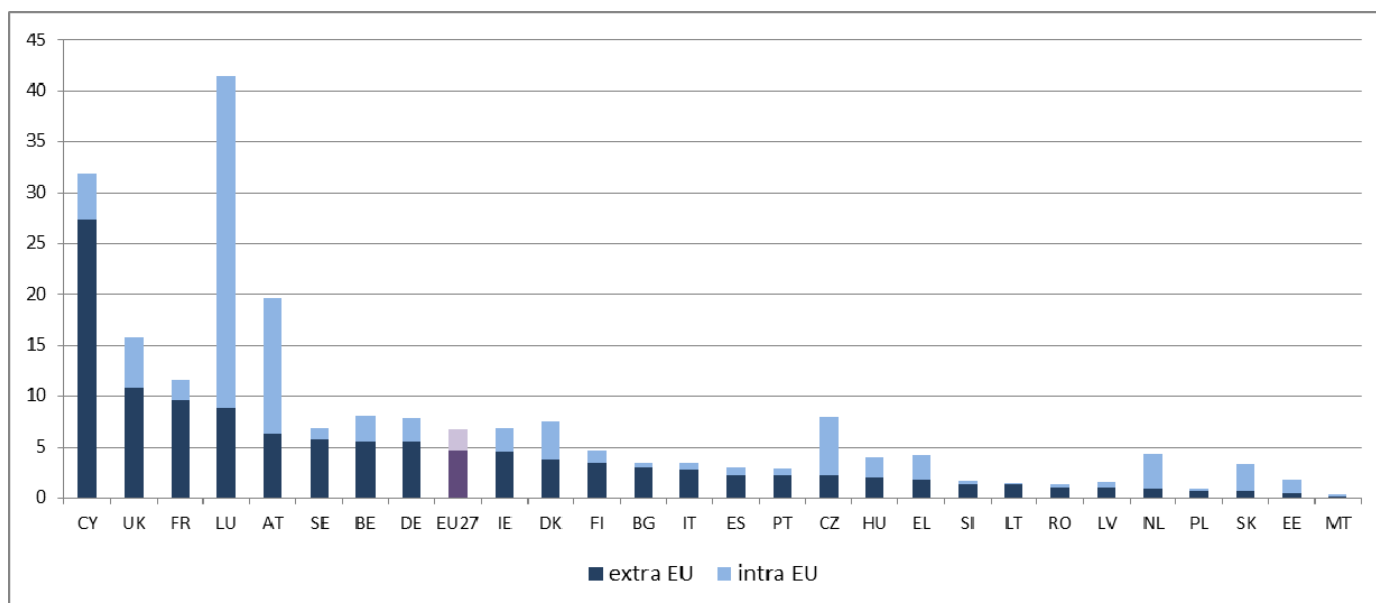
Numbers of international tertiary students in EU-27 countries

When looking at the overall volume of incoming mobility to the EU, almost two-thirds of non-European students choose just three Member States –United Kingdom, France, and Germany⁴.

International tertiary students in EU-27 countries, % of student population

As a percentage of the total population, Cyprus, Luxembourg and Austria have the most international student populations.

⁴ The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report, p. 154.